

Mária szobor és harangláb

A szobor és a harangláb Eger régi szakrális emlékei, közé tartozik. E szobrot nem csak egyes emberek, hanem a hóstyán élők mind magáénak tekintette. Erre utalhat az, hogy az Egri Katolikus Tudósítóban a szobor sokféle elnevezésével találkozhatunk:

Csengős Mária, Csengettyűs Madonna, Rákóczy utcai Mária szobor, Felnémeti hóstyán levő kőkép, Felnémet hóstyai Mária szobor.

A szobrot **Immaculata szobornak** is mondják. **Immaculata** Boldogságos Szűz Máriának a szeplőtelen fogantatásra **Immaculata conceptio -ra** utaló megtisztelő neve. A *Mária-oszlop* a **kígyótipró** Asszony ábrázolása. Boldogságos Szűz Mária **egyik jelzője a Kígyótipró**. Az Úr azt mondta a kígyónak, miután az bűnre csábította Ádámot és Évát: „**ellenkezést vetek közéd és az asszony közéd, a te ivadékod és az ő ivadéka közéd, ő széttiporja a fejedet**” (*Ter 3,15*). - Mária az az *asszony*, akinek „*ivadéka*”, az **Isten Fia** szétzúzta a bűn, jelképesen a kígyó hatalmát. Mária a maga *Szeplőtelen Fogantatásával* és a *Megváltó világrahozásával* tiporta meg a kígyó fejét.

Az első írásos emlékek szerint, mely Eszterházy Károly egri püspök 1780. április 6-án tartott Canonica Visitatio-jában a 88. oldalon Quinto : Quantum ad coemeterium, statuas et cruces publicas című fejezetben 5. fejezet : Ami a temetőről, szobrokról és keresztekéről nyilvános fejezetben olvasható: *”In suburbio Fel-Némethiensis colossus Beatae Virginis in statu hanc habens inscriptonem: Renovatum est in honorem Immaculatae Conceptae Virginis Mariae anno 1754”*.

"A Felnémeti külvárosban van a hatalmas Boldogságos Szűz szobra ebben az állapotban, amelynek felirata: Felújították a Szeplőtelenül Fogant a Szűz Mária tiszteletére az 1754. évben".

A felirat alapján megállapítható, hogy az 1754-es restaurálást megelőzően már legalább 5-10 éve állt a szobor. Sajnos ezen iratból nem derül ki, hogy a renoválás milyen fokú volt. Egy új a 2. plébánia kialakításáról szóló tervezetben levő 1806-ban készült térkép szerint a kőkép előtt volt egy kút. A következő renoválás 1839-ben következik be. A helyreállítást követően kerül sor megáldására Péter és Pál napján.

1840. június 6-án az érsekhez fordultak, hogy évenként egyszer pap vezetésével processzió végeztethessék. Ennek engedélyezésével a hóstyán élő hívek évenkénti ájtatossága ünnepélyesebbé, teljesebbé vált.

Öt esztendő múlva 1844. április 18-án újra levélben fordultak Pyrker János László egri érsekhez. „..., hogy azon Rátz Hostyai Statua á melyik a Makula nélkül való Boldogságos Szűz tiszteletére fell van állitva és szentelve hogy ezen Czelunk által tökéletesebben rendesebben tiszteltessen, a mellyet is a Rátz hostyai hiveknek Böjt első vasárnapjátul fogvást, valameddig az Üd szigorúsága megengedi, tisztelni szoktuk az Lauretomi Litániával és ahhoz való Istenes Enekekkel; hogy még annál tökéletesebb legyen, kérjük Excellentiáját, tehát, méltóztasson nekünk egy kis Harangotskát azon Státua mellé fellallítatni megengedni, hogy azon Harangotska Vasárnaponkint, Ünnepenkint a Máriát tisztelő Hiveknek jel adásul szolgálhasson.” A harang árát a fertálymesterek adták össze. Ügyében Engler József, Nagy Mátyás gondnokok és Koncz Károly (1834) jártak el. Első harangját 1844-ben 22 és $\frac{3}{4}$ -ed font tömegű harangocskát Bernecker Mátyás fontját egy ezüst forintért öntötte.

1902-ben Horánszky Márton és neje Csutorás Rozál közös végrendeletükben kétszáz koronát hagyományoztak a szobor fenntartására. Ez idő tájt kapja kovácsoltvas kerítését a szobor. 1916-ban e harangot is elérte a háborús rekvirálás. 1916. október 23. harangrekvirálási jegyzőkönyv szerint: Felnémeti harangláb: egy csengő: 10kg súlyban (17,85font).

1921-ben a körmenet során prédikációt és litániát követően vagy az megelőzően az új harangját felszentelték. Az új harang árát is a fertálymesterek adták össze. Azok kik e negyedben éltek Zsolcer Antal indítványozására. E harangot Szlezák László harangöntő öntötte Budapesten. „A felszentelés ünnepségének rendezése a harang beszerzése körül Vince Pap János és Vas István fertálymesterek buzgólkodnak. A haranglábhoz szükséges faanyagot az érsek adományozta. A felszentelésre Dr. Nagy János nemzetgyűlési képviselőt kérték fel.” Az ünnepélyt a keresztény szocialisták dalárdája színesítette. A főtemplomból induló körmenetben a negyed mesterek, a koszorús lányok és legények kíséretében vitték a virágokkal díszített harangot.

Az 1950-es évek kezdetétől a búcsúk megszűnésével, már ide sem jártak a hívek. Állapota sokat romlott az évek során. Felújítására csak 1987-ben kerül sor. A szobor restaurálását Osgyányi Vilmos és Soós László restaurátorok végezték. A Mária szobrot a belváros felől az út felé fordították.

A Mária szobor leírása:

Lépcsős alépitményen, hasáb alakú talapzatra helyezett oszlopon áll a szobor, mely a földgömbön álló Máriát ábrázolja amint lábával a kígyó fejét tapossa. A most látható szobor az eredeti alapján készült másolat. Az eredeti a Dobó István Vármúzeum egyik raktárában helyezték el.

Felirata:

NOVITER
RESTAURATA
IN
HONOREM
IMMACULATAE
CONCEPTIONIS
B. M.
VIRGINIS
ANO 75
DIE M?

Hátoldalán:

A RÁCZ HÓSTYA
LAKOSAINAK
BUZGÓ
ADAKOZÁSOK-
BÓL ÚJÍTATOTT
ÉS
KIFESTETETT 1939 28 (?) DIK JÚNIUSBAN
M M K
ÁLTAL

A harangláb és a Mária harang:

A harangláb használatának nagy múltja van. Erre utalhat a tény, hogy a középkori ország területén, több helyen fordul elő községnevként. A köznapi és irodalmi szóhasználat a harangláb fogalmát keveri a fatorony, harangtorony fogalmakkal. Pontosabb a település épületeivel azonos magasságú, megfigyelőhelyként nem alkalmazott harangállványokat haranglábnak nevezni. A falvakban épített haranglábak az épületekkel közel azonos magasságúak. Van, hogy magányosan, de gyakran egy-egy templom vagy szakrális célokra is igénybe vett épület, pl. iskola szomszédságában áll. A legegyszerűbb haranglábak Y alakú természetes ágasfák. Itt a hóstyán is ez a fajta lábazat található. A harangot időjárási viszontagságoktól való védelem érdekében látták el védőtetővel. A tető a harangfelfüggesztő és mozgató mechanizmusát, valamint a harangláb talapzatát is védi.

A Rákóczi úton a Szalapart elágazásánál, a Kőkép közelében, áll a harangláb.
Melyen a következő felirat olvasható: Felújította az Egri Városszépítő Egyesület 1987-ben.

Rákóczi úti Mária harangláb harangja a MÁRIA harang.

Ez volt az első harang, amelyet az I. világháború után az elrekvirált harangok helyett öntettek.
A tárcsás felfüggesztésű harang, szögvas és hajlított laposvasból készült harangjármon függ.

A harangozás kézzel, harangozókötéllal történik.

A harang főbb méretei: alsó átmérője **D: 307mm**; tömege **S: ≈30kg**.

A harang vállán körben gyöngysor dísz fut körbe.

A gyöngysor alatt a harangpalást felső részén, körben rokokó díszfüzér mintázat.

A paláston Szűz Mária domborművű 73x115mm-es képe.

Felhőn ül Mária, balján a kis Jézussal, jobb kezében kardot tart. Mária fején korona és glória, Jézus fején szintén glória.

Felirat a palást túloldalán a képpel átellenben négy sorban, nyomtatott nagybetűkkel:

ISTEN DICSŐSÉGÉRE SZERZETTÉ

AZ EGRI FELNÉMETI NEGYED

FERTÁLYMESTERI KARA 1921-ben.

ÖNTÖTTE SZLEZÁK LÁSZLÓ HARANGÖNTŐ BUDAPESTEN.

A harangpalást alsó részét körben búzakalászból és szőlőfürtökből álló díszítmény ékesíti.

A díszítmény alatt a palást és a szoknya találkozásánál hármass borda, két keskeny körgyűrű között egy szélesebb körgyűrű fut körbe.

A harangszoknyát széles folyondáros minta díszíti.

Szent Péter és Pál napi búcsú

Az itt élő lakosok a Boldogságos Szűz tiszteletére álló, *1839-ben* Szent Péter és Pál napján felszentelt Mária képhez böjt első vasárnapjától kezdve minden ünnep és vasárnap ájtatoskodni jártak. 1840-ben Péter és Pál napjára a hóstyai hívek levélben kérték, hogy a Székesegyháztól lelki atya vezetésével processio vonulhasson a képhez, s ott szent beszéd mondassék. Innentől kezdve július 29.-én, Szent Péter és Pál ünnepén, a Rákóczi úton lévő „kőképnél” volt a búcsú. A körmenet délután 4 órakor indult. A szobornál – kőképnél – prédikáció és litániát tartottak. Szent Péter és Pál apostolok napját az aratás kezdetének tartották és tartják számon. A körmeneteken a gazdák is részt vettek. Áldást kértek az aratáshoz és a jó termésért mondtak hálát. A Kisasszony temető kápolnából Verrasztó atya vezetésével a hívek körmenetben zászlókkal eljöttek ide és itt fehérabrosszal terített asztalnál misét és litániát mondott az atya. Majd ezt követően vissza mentek a templomba. A kis harang nemcsak a Péter-Pál napján, hanem Kisasszony napján is megszólalt. Volt egy további feladata is, ha a hóstyán meghalt valaki, akkor meghúzták harangot az elhunytért. Ez a régi hagyomány éledt újra a rendszerváltást követően. Egy barátom dédmamája özv. Fügedi Andrásné 1991-ben halt meg, aki e hóstyá lakosa volt. Csupán egy utcányira lakott a haranglábtól. Ő érte is szólta a harangot a haranglábon. Majd 2012-ben Baranyi András fertálymester és a Kisboldogasszony egyházközség kántorának halálakor szintén meghúzták a harangot.

Felnémeti hóstyá Mária szobor körmenetei

1916. június du. 4 órakor körmenet a főtemplomból litánia, prédikációt tart a káplán, hálaadás a főtemplomban.

1917. június du. 4 órakor körmenet a főtemplomból szentbeszéd és litánia, vissza a főtemplomba.

1918. június du. 4 órákor körmenet a főtemplomból szentbeszéd és litánia, vissza a főtemplomba. Ahol „Tedeum” lesz.

Szeptember 7-én du. 4 órákor vecsernye, 08-án reggel 6 órákor kismise dr. Kele István teológiai tanár mond szentbeszédet, du. 4 órákor vecsernye és körmenet oltáriszentséggel Búcsú a temetőkápolnában.

1919. szeptember 8-án búcsú, 7-én du. 4 órákor vecsernye 8-án reggel fél 7-kor csendes mise, de. 10 órákor szentbeszéd és szentséges körmenet, utána nagymise du. 4 órákor vecsernye és körmenet oltáriszentséggel Búcsú a temetőkápolnában.

1920. június du. 4 órákor körmenet a főtemplomból, szentbeszéd és litánia, vissza a főtemplomba.

Szeptember 7-én én du. 4 órákor vecsernye 09. 08. reggel fél 7 órákor csendes mise, de. 10kor szentbeszédet dr. Nagy János nemzetgyűlési képviselő egri teológiai tanár tartja és szentséges körmenet, utána nagymise du. 4 órákor vecsernye és körmenet oltáriszentséggel. Búcsú a temetőkápolnában, 9-én de. 8 órákor olvasott gyászmise.

Az 1921. évi júniusi Péter-Pál napi körmenet harangszenteléssel bővült.

A régi elrekvirált harangot 1844-ben állították a régi fertálymesteri jkv. szerint. Engler József, Nagy Mátyás gondnokok és Koncz Károly tollvezető jártak el a beszerzés ügyében. A harang árát az akkori fertálymesterek adták össze. Bernekker Mátyás egri harangöntő öntötte fontját 1 ezüst forintért.

Az új harang árát, mely 5-6000 koronába került Zsolczer Antal indítványára a felnémeti negyedben még életben lévő fertálymesterek adták össze, példájukhoz felbuzdulva mások is adakoztak. A harangot Szlezák László budapesti harangöntő készítette 280koronáért.

A harangláb faanyagát az érsekadományozta.

Felszentelési ünnepség és beszerzést Vince Pap János és Vas István fertálymesterek buzgólkodásával történt. Dr. Nagy János nemzetgyűlési képviselőt kérték fel a felszentelésre. A keresztény szocialisták dalárdája nagyban készült az ünnepfényének emelésére. A körmenetben részt vettek a negyedmesterek, koszorúslányok és legények csoportja. Ők vitték a körmenetben a virágokkal feldíszített harangot.

Szeptember búcsú 7-én du. 4 órákor vecsernye,

8-án reggel kismise, de. 10 órakor prédikáció, utána körmenet és nagymise. Du. 4 órakor vecsernye, utána körmenet.

1922. június Mária szobor Péter-Pál napi körmenet a szobornál szentbeszéd és litánia.

Szeptember 8-án búcsú, 7-én du. 4 órakor vecsernye, 8-án reggel 7 órakor kismise, 10kor prédikáció, körmenet és nagymise, du. 4 órakor vecsernye és körmenet.

1923. június Mária szobor Péter-Pál napi körmenet a szobornál szentbeszéd és litánia utána vissza a főtemplomba.

Szeptember búcsú 8-án, 7-én 16 órakor vecsernye, 8-án reggel 7 órakor olvasott szentmise, 10 órakor prédikáció, körmenet, ünnepi nagymise, du. 4 órakor vecsernye, körmenet, Te Deum 10-én reggel 8 órakor olvasott szentmise.

Fertálmesterek, akik közreműködtek a szobor illetve a harangláb felújításában :

év	név	foglalkozá	év	név	foglalkozás
		s			
1814	Sztregova Pál				
1815	Hajdú István				
1816	Kováts Mihály				
1817	Balogh Pál				
1818	Kaszás Imre				
1819	Abelt Ignác				
1820	Szajlai Mihály				
1821	Pogonyi Jakab				
1822	Lipher Ferenc	szűcs			
1823	Czitze János				
1824	Szilágyi Mihály				
1825	Bertók István				
1826	Dutka György				
1827	Krusztony (Kristóf) András				
1828	Szilágyi István				
1829	Szajlai István				
1830	Nagy Mátyás				
1831	Nagy József				
1832	Farkas István	földműves			
1833	Gulyás István				
1834	Kontz Károly		1908	Szeredi József	földműves
1835	Angyalosi József		1909	Kovács Bernát	
1836	Bátori Mihály	földműves	1910	Sütő József	kovácsmester
1837	Molnár György	földműves	1911	Vas István	
1838	Gönczi Márton	földműves	1912	Farkas Mihály	
1839	Tamás Ignác	földműves	1913	Gulyás Mátyás	
1840	Pogonyi Mátyás	földműves	1914	Mrákovics Béla	
1841	Pogonyi Márton	földműves	1915	Mrákovics Béla	
1842	Bárdos Mátyás		1919	Losonczy János	földműves
1843	Szajlay József		1920	Ferenczy Sándor	
1844	Cseh Mihály		1921	Vince Pap János	

Eger, 2015. június 15.

Összeállította:

Kerekgyártó József

E:mail: kerekgyjoci@gmail.com